

כא.

מתי הזמן האמיתי לידע מצב עמודת הזו"ן

הנה נתבאר אצלנו בדרושי נוקב' דז"א (ע"ח שער תיקון הנוק' פ"א) ובענין מיעוט הירח (ע"ח שער מיעוט הירח פ"ג), כי בכל זמן של הגלות עומדים זו"ן אב"א י" כל ימי החול.

הרי שהיה כאן ענין של בושא, וכל בושא יש בה ענין של חסרון, וא"כ היה הדבר מראה על חסרון בבנ"י חלילה.

דהנה למשל, בעה"ב שדפק אצלו עני א' לבקש ממנו צדקה, אזי אותו עני מתבייש להסתכל בפני הבעה"ב, שיודע שלא מגיע לו כלום ואינו ראוי לשום דבר, וע"כ 'עני ידבר רש', משא"כ כשלאותו בעה"ב ישנם פועלים העובדים בעבורו עבודות שונות, הנה כאשר מגיע זמנם לקבל שכרם חלף עבודתם, אזי הם באים בחזקת יד לבעה"ב שישלם שכרם, וכלל אינם מתביישים להעזיז ולבקש שכרם, המגיע להם בצדק, הרי שכאשר אין לאדם בושא לקבל שכרו, אין בו כל חסרון.

והנה אין עני אלא בדעת, ר"ל, שכאשר בני ישראל הם בבחי' עניים בדעת, שאינם עובדים להקב"ה כראוי, אזי הם בבחי' עני המתבייש לקבל מתנה מאת הבעה"ב, ואילו כאשר הם מתגדלים בתורה ובמצוות ובמעשים טובים, אזי כביכול באים מכח טענה שמגיע להם שכרם, וזה רצה הקב"ה, שבנ"י יקבלו מתנתם באופן שיהיה מגיע להם עפ"י הדין, ולא יצטרכו לבקש בתורת רחמים כעני בפתח.

ועל כן, בכדי שאכן נוכל לקבל אותה ההארה בלא בושא, שלא יהיה לנו חסרון חלילה, עשה הקב"ה ענין ה'נסיון', והוא, דהנה המוחין כל הזמן הם בהז"א, וכאשר מגיע עת הנסיון, מוציא הקב"ה את המוחין מהז"א שלא יהיו בגילוי ונותנם בנוק', וכל זמן שהיו המוחין בז"א, היה השגחה מצד הקב"ה על בני"י, ואילו כשיוצאים

יד. ביאור ענין אב"א בדרך העבודה. הנה באופן כללי הז"א הוא נקרא בחי' גילוי הקב"ה, ואילו הנוק' היינו בחי' נשמת ישראל (ויתבאר בהמשך באורך), והנה במשך כל השבוע עומדים הזו"ן אב"א זה עם זה, ואעפ"כ יש ביניהם קשר, והוא, כמו למשל, אדם העמל ומתייגע בלימודו, וכלל אינו מתעסק בעניני עוה"ז, וישנו אדם אחר הגר בארץ רחוקה התומך בו, הרי שעצם התמיכה בו נעשית באופן שאינם רואים א' את הב', אמנם אעפ"כ ברור הדבר שיש ביניהם קשר, שהרי כל תורתו של הנתמך מכוחו של התומך הוא, והוא התומך בו וכו', הנה, דבר זה הוא הנבחן לבחי' אב"א, ר"ל שיש ביניהם קשר, אמנם אינו מצד פב"פ כ"א מצד האח' שלו, ונלמד מזה, שבזמן של אב"א, אין הכוונה שאין כלל שפע וכו', אלא שישנה השפעה וישנה אף השגחה, אלא שאינה בבחי' פנים כ"א בבחי' אח'.

אבל רצה הקב"ה שיהיה לבנ"י קשר עמו בצורה של פב"פ, והרי הינם עומדים בכל עת במצב של אב"א, וכיצד אכן יוכלו להגיע למדריגה זו, אלא שהדרך להגיע לכך הוא ע"י שנראה את מעלת עם בני ישראל, שהרי לכאורה על פניו אין מובן מדוע נצרך לעבודתו, והרי אין מעצור להקב"ה להושיע ברב או במעט, ומה ממנו יהלוך שנהיה תמיד עמו פב"פ, אלא שכבר למדונו רבותינו בגמ' (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג, ו.) שהאוכל משל אחרים הרי הוא מתבייש להסתכל בפניו, והוא הנקרא 'נהמא דכיסופא', וא"כ לו היה הקב"ה משפיע כן לבנ"י מתחילה

וממנו אזי כביכול הולכת ונעלמת ההשגחה מבנ"י, ונראה בעולם כאילו אין כלל השגחה, ואזי הרשעים מרימים ראשם, וגוזרים רח"ל גזירות קשות על בנ"י, ונראה לעין בשר האיך דרך רשעים צלחה. ומצב זה הוא הנקרא 'דורמיטא', פי' שינה, שאין להז"א מוחין וכישן דמי, ואז נכנסים המוחין בנוק', ועליה לבדה מוטלת העבודה לעבוד ולהתייגע בעבודת השי"ת כביכול ללא כל עזרה וסיוע מהקב"ה. ולכן הגלות נבחן לזמן של נסיון, כיון שסוף סוף אין רואים את ההתגלות האלוהית בדרך של רחמים כ"א בדרך של דין, אמנם עדיין הוא מרגיש שישנו משגיח, וכמו שנתבאר לעיל שענין אב"א היינו שישנו קשר אלא שהוא בדרך של אה' אמנם עתה בסוף הגלות, כאשר רוצה הקב"ה לחזור עם בנ"י פב"פ, אזי מנסה אותנו הקב"ה בנסיון עוד יותר קשה ועמוק, שכלל אין רואים את המשגיח, וזה סוד אסתר, מגילת אסתר, שהוא מלשון הסתרת פנים, וכדכ' (דברים לא, יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא' (ראה חולין קלט:), ורק עי"כ יוכלו אח"כ לחזור עמו פב"פ, אחרי עמידתם בנסיון, שע"כ כבר אינם עומדים בבושה לפניו.

והנה אמרו בגמ' (חגיגה ה:): כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם, פי', שזוהי אכן הדרך המיוחדת לבנ"י, שבכדי להשיג את מעלת הפב"פ, עליהם לעבור בדרך של הסתרת הפנים, שאז המוחין יוצאין מהז"א, ונכנסים בנוק', ואז הוא בחי' הסתרת פנים, ואין אפשרות ליהודי שלא יעבור בזה.

והנה אמרו בגמ' (חגיגה ה:): כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם, פי', שזוהי אכן הדרך המיוחדת לבנ"י, שבכדי להשיג את מעלת הפב"פ, עליהם לעבור בדרך של הסתרת הפנים, שאז המוחין יוצאין מהז"א, ונכנסים בנוק', ואז הוא בחי' הסתרת פנים, ואין אפשרות ליהודי שלא יעבור בזה.

והנה אמרו בגמ' (חגיגה ה:): כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם, פי', שזוהי אכן הדרך המיוחדת לבנ"י, שבכדי להשיג את מעלת הפב"פ, עליהם לעבור בדרך של הסתרת הפנים, שאז המוחין יוצאין מהז"א, ונכנסים בנוק', ואז הוא בחי' הסתרת פנים, ואין אפשרות ליהודי שלא יעבור בזה.

והעבודה המוטלת על האדם לעבוד בזמן ההסתר הוא, לידע שהקב"ה אכן מסתיר ממנו את פניו לשעה מועטת, והרי אליבא דאמת אותו הכח ואותו החיות שיש לו, בין מה שהיה לו עד עתה, ובין מה שיש לו עתה בזמן ההסתר, הרי הכל הוא מכוחו ית"ש, שאף שאינו רואה אותו לע"ע, מ"מ הכל בא מכוחו, וזהו אכן הנסיון,

ביאור ענין חצוצרות, חצאי צורות. ויש להוסיף בזה, הנה אי' מהרה"ק הר"ר בער ממעזריטש זי"ע (רמזי תורה פ' בהעלותך), שאמר על הפסוק (במדבר י, ב) 'עשה לך שתי חצוצרות כסף', דתיבת חצוצרות הוא נוטריקון 'חצי צורות', והנה שתי חצאי צורות, ר"ל, שהאדם עם הקב"ה יהיו בבחי' שתי חצאים, ויתדבקו זה בזה (ר' עבודת ישראל פ' בהעלותך בביאור דב"ק, ובעוד ספרים מתלמידי המגיד), וביאורם של דברים הוא, שהאדם יש לו לשאוף להגיע למדרגת דביקות בהקב"ה כמו דביקות איש ואשה, והיינו, שאף שאכן האשה הינה לעולם עומדת תחת בעלה, ומוטל עליה לכבדו כמו שמכבדים למלך, עכ"ז האהבה והקשר שביניהם הוא כאילו הם שוים ועומדים באותה מדרגה.

וכענין זה צריך להיות הדביקות עם הקב"ה, היינו שבודאי הגמור אנו לעולם במדרגה נמוכה יותר לאין ערוך מאשר הקב"ה, ועלינו להיות בטלים אליו ית"ש, אמנם צריך לראות שהביטול יהיה בבחי' האהבה, לא כבחי' ביטול העבד למלכו, אלא כבחי' אבינו מלכינו, וזהו סוד הדביקות שישנה בעת מצב של פב"פ, ולזה יש לנו לשאוף להגיע.

ואתה עושה', והחילוק הוא, שדוד המלך דרכו היתה לצאת למלחמות ולנצח האויבים, ולגלות שהכל מאיתו ית', שאף שנראה לעינים שהוא עשה המלחמה ובכוחו כביכול הכל, מ"מ זו היה מעלתו, שהראה לכל שאעפ"כ הכל ממנו ית', ולא חלילה בכוח בשר ודם, והוא בכח הנהגת הז"א, שהכל בכח הקב"ה. אמנם חזקיהו לא היה במדרגה זו, וע"כ לא הותר לו לערוך מלחמות, ולכן הלך ונכנס למטתו, ואמר להקב"ה שהוא יעשה הכל, והנה אעפ"י שהנס מצד עצמו שהיה אצל חזקיהו היה יותר גדול מאשר אצל דוד, מ"מ ברור הוא שמעלת דוד גדולה יותר. והנה מדריגת חזקיהו הוא נקראת בחי' אב"א, היינו שכל כוחותיו הוא רק מה שהקב"ה נותן לו, ואין לו מעצמו כלל, וכמו בחי' אב"א, שהוא מקושר בתכלית הקישור, ואינו עושה שום דבר ללא 'סייעתא דשמיא'. אמנם המעלה היותר גדולה מכך הוא, שמוכח לכל איך שהקב"ה הוא עושה ועושה ויעשה לכל המעשים.

דבר נוסף ישנו בבחי' אב"א, שהוא רק אם הוא הולך בדרך הקדושה, היינו שבשעה שהקב"ה עושה הכל בעבורו, אין זה מעלה שלומד ומתפלל, אמנם כאשר הקב"ה מביא עליו נסיונות, אז נבחנת מעלת וגדולת האדם, אם בכל זאת עובד להקב"ה ואם לאו חלילה, ונסיונות היינו שהמוחין יוצאין מהז"א, היינו שאין האדם מרגיש סייעתא דשמיא בתפילתו ובלימודו ובעבודתו, וזהו ענין הנסיון, להראות את מעלתו וגדולתו של בני"י, עד היכן הם חזקים ואיתנים בעבודתם, והאם יעבדו עבודתם אף בזמן שאין להם כח הסייעתא דשמיא, וזהו בעת הנסירה, היינו שהקב"ה מנסר את הנוק' מעל הז"א, לראות בבנ"י שיתחזקו בעבודה כביכול ללא סייעתא דשמיא, שהרי האמת היא, שלולא עזרתו ית' א"א לעשות כלום, ואף בעת הנסירה ישנה השגחתו בעולם, אלא שהוא בעולם, שהרי המוחין, שמהם באה ההשגחה

וכל זה יכול להעשות רק מכח העמידה בנסיונות כנ"ל, שכל עוד לא עמדו בנסיונות, אזי הם כבחי' עבד וקטן, שכל מה שהם עושים נחשב שאדונו או אביו עשו דבר זה, וכמו שאמרו (פסחים פח:): כל מה שקנה עבד קנה רבו, שהרי כל כוחו שכלו ומחשבתו אין להם כלל מחשבה ורצון משל עצמם, אמנם כשהאדם עומד בנסיונות, ר"ל, כשאין הוא מרגיש בגילוי שישנו השגחה בעולם, ומצידו כלל לא היה רוצה ללמוד, להתפלל ולהניח תפילין וכדו', הרי שיש לו כאן רצון משל עצמו, רצון עצמי, ואת הרצון הזה הוא לוקח בכח גדול, ומבטלו לרצון השי"ת, שמכריח את גופו ורצונו ללמוד תורת ה', ולהתפלל לפניו, ולעשות מצוותיו, אזי בזה הוא מראה את גדולת ומעלת נשמת בני"י, ובזה נבחן הוא שמעתה אינו כעני המתבייש לקבל, אלא כפועל שמגיע לו תמורה תחת עבודתו.

ובזה בני"י מתדבקים אל הקב"ה, ונעשים דומים אליו, בחי' חצי צורה, דהיינו שהקב"ה והם דומים זה לזה בבחי' מסוימת, והינם כאשה כנ"ל, שאמנם פחותה מבעלה, עכ"ז הרי דומה לו ושווה אליו, וכמה שיוסיף לעבוד, יוסיף להתדמות לבוראו, וכל כמה שיוסיף להתדמות אליו ישיג יותר ויותר דביקות בו ית"ש, וכ"ז נעשה רק ע"י הנסיונות, וכדברינו לעיל.

אמנם בודאי שאין לחשוב מחשבת הבל, ולומר שאכן הכל ממש מכוחו, שהרי ללא סייעתא דשמיא אין האדם יכול אפילו לנקוף אצבעו, אלא מכיון והקב"ה מעלים את גילוי עתה בעולם, והכל הוא בהעלם, ובכ"ז בני"י מתגברים על ההעלם וההסתר, דבר זה נחשב להם כאילו הם עצמם עבדו והצליחו וגם עשו פרי.

והנה דבר זה הוא ההבדל שבין מעלת דוד למעלת חזקיהו, דהנה דוד המלך ע"ה היה יוצא ונלחם מלחמות, משא"כ בחזקיהו אי' (איכה רבה פתי' ל) שאמר 'אני אין בכוחי לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני יושן על מטתי

אוצר החכמה

34690

הנה כפי שנראה להלן, ישנם כמה וכמה ממצים צעמידת הנוק', וכאשר אנו רואים לידע את כללות הממצ, יש לצחון אותו שלא צעת התפילה, מאחר שצומן התפילה הכל הוא צמדריגה אחרת, וכמו שכותב האר"י להדיא צהמשך דצרו, אלא יש לצחון הממצ צומן אחר. והטעם הוא, שכאשר יהודי עומד ומתפלל, הרי הוא מעורר יחודים ומתקשר להקצ"ה, לא זו בלבד, אלא שהאר"י הק' כותב, שצעת התפילה מעורר כ"א איזה צחי' מצחי' הש"ק, ויש אז יחוד צצחי' מסוימת, אף שודאי שאינו כשצת ממש, אבל עכ"פ הוא צמדריגה יותר גבוהה מאשר שלא צשעת התפילה, ומעתה נצוא לצאר מה היה ממצ הזו"ן צעת גלות צבל.

כב.

מה היה ממצ הזו"ן בגלות בבל

הנה מצואר צדצרי האר"י (שער מיעוט הירח פ"א ואילן) שיסנס ז' מדריגות צענין עמידת ז"א ונוק', ג' מדריגות צצחי' האח', וד' צצחי' הפנים, וראה פירוטם צהערה טו'.

והנה, האר"י הק' כתב דצומן גלות צבל היו הזו"ן צמדריגה הג' צעמידת אצ"א, היינו שהנוק' עומדת צכל קומתה שווה עמו, ומאירים אליה הה"ר של הז"א, [והוא כעמידתם צזמנינו היום צכל יום ויום צעת תפילת העמידה, כשמגיעים לחיבת 'צאהבה', שעומדים אז אצ"א], ואילו צשצת, וכן צשעת התפילה דצומן גלות צבל, היו צמדריגה עוד יותר גבוהה, והיא מדריגה הו' (ר"ל ג' צצחי' הפנים), ולהלן נראה שיסנס שיטות שהמצא אז היה יותר גרוע.

אוצר החכמה

34690

כג.

מה טעם גלות בבל נחשבת לגלות

ויש א"כ להצין מה טעם נחשב ממצ זה לגלות, ומצאר האר"י (שס פ"צ) וז"ל, 'נמצא כי צעת חורבן בית ראשון, צאותו גלות של ע' שנה דצבל, היתה

אינם נאבדים, אלא שיוצאין מהז"א, והם בחי' נה"י דאו"א, והם נכנסים בהנוק', וא"כ המוחין קיימים, אלא שכנ"ל הוא בהסתר ובהעלם, ובכח זה שבנ"י מתגברים ועובדים אף בזמן זה, הרי מראה שהינם ראוים להתגלות הז"א, היינו שיחזרו הזו"ן פנים בפנים.

טו. והרי פירוטם בקצרה, ג' מדריגות בבחי' האח', מדריגה הא', בבחי' נקודה אחת בלבד. ב', יש בה י"ס אמנם היא מחזה ולמטה דז"א. ג', שמאירין לה ה"ר דז"א וקומתה כקומת הז"א. ד' מדריגות בבחי' הפנים, א', היא בפר' שלם, אמנם מחזה ולמטה דז"א, שלא נמשכו לה הארת ה"ר דז"א. ב'. האירו לה ה"ר אמנם עדיין היא מחזה ולמטה. ג', בהיותה גדולה ככל קומת הז"א ומקבלת הארותיה באמצעות הז"א, וכתרו גדול מכתרה. ד', שתהיה משמשת עמו בכתר א' ותקבל הארותיה בעצמה, ושלימה בכל י"ס שבה (אמנם מדרגה הז' תהיה רק לעת"ל).